

מפתורא דאבא

ניצוצי אור מאצר תורתו של

ב"ר מרן אדמו"ר הגה"ק רבי אברהם אבא זי"ע
בעל האמונת אברהם מפיטסבורג

מילי דגליון

מכת"ק רבינו זי"ע על גליונות הספרים

רמתים צופים (אליהו זוטא פרק כא אות ג)

פנחס בן אלעזר ונר' השיב את חמתי (במדבר כה, יא). שמעתי מפה קדוש אדמו"ר מפרשיסחא ז"ל שפירש שהשיב האותיות חמת, כי כשנכתב חמתי נמצא שאותיות מת מחוברים ואותיות חי נפרדים, והוא השיב ונעשה להיפוך.

וזה פירוש גדולה צדקה שמרחקת את המתים ומקרבת החיים (תנא דבי אליהו זוטא פרק א), היינו על דרך הנ"ל. וזהו ויעמוד פנחס ויפלל ותחשב לו לצדקה (תהלים קו, לא), לצדקה דייקא.

וכתב רבינו על הגליון:

בס"ד אפשר לומר שזהו רמז הכתוב (ישעיה מד, כב) 'מחיתי כעב פשעיי', היינו שעל ידי כפרת העוונות נתקרבו אותיות 'חי' ונתרחקו האותיות האחרים, והבן.

מילי יקרא

פרשת המועדות מקור החיזוק לבין המצרים

במגילה איכה (א, טו) "קרא עלי מועד", ר"ל שבימי המצרים קוראים בתורה פר' פנחס שהוא 'פרשת המועדים' וזה חיזוק ונחמה גדולה לישראל, כי זה מורה על האור שבתוך החושך ושל העתיד לבוא [שנזכה לעלות וליראות פני האדון ה' ולהקריב לפניו עולת מועד ושבתי].

נמצא שע"י קריאת התורה [את פרשת המועדות] אנו מעוררין את החג ליום שכולו טוב, וזה שאמר דוד המע"ה (תהלים קיט, צב) "לולא תורתך שנעשועי אז אבדתי בעניי", כי בין המצרים נקראים 'ימי עניי' ועדה"כ (איכה א, ג) גלתה יהודה מעוני, אמנם על ידי הקריאה בתורה לא איבדנו הבטחון והחיזוק בימי עניינו.

מכת"ק

...

'פדותינו תצמיח' - גם משפל המדרגה

בפסוק (כה, יא) "השיב את חמתי מעל בני ישראל". כתב האור החיים הק' זי"ע וזה לשון קדשו, "פירוש, אחר שיצתה החמה והיתה עליהם השיבה מעליהם, וזה שבח גדול". והסבר לכך הוא כי כל זמן שהחימה עדיין לא היתה על בני ישראל יותר קל להסיר אותה, אבל כשהחימה כבר נמצאת אזי יותר קשה, וזהו שמשבח הקב"ה את פינחס שהשיב את חמתי 'מעל' בני ישראל, שהסיר את החימה כשכבר היתה 'על' בני ישראל.

ועל פי זה נראה לפרש בנוסח הזמר 'מה ידידות', 'פדותינו תצמיח ונס יגון ואנחה', דלכאורה מדוע נקט כאן הלשון של 'צמיחה' דווקא, על הגאולה והפדות.

ואפשר לומר הכוונה, שאע"פ שבני ישראל יהיו בשפל המדרגה ממש, ונמשלו כמתחת להאדמה, ששם שולט כוח הצמיחה, גם משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך. וזהו הכוונה 'פדותינו תצמיח', שגם משפל המצב נזכה לצמיחת ישועה וגאולה שלימה. כמו אצל פנחס שהציל את ישראל אף שכבר היתה החימה נתונה בהם, זכה להמשיך להם ישועה. [מרשימות הרה"ר אלימלך בנט הי"ו]

ליל שב"ק פר' פינחס משת"ה

עניני הפרשה

לעורר רחמי שמים

בפסוק (כה, יא) "השיב את חמתי" כתב האור החיים הק' זי"ע וז"ל: "כוונת הודעת דבר זה, אולי שבא לומר לו שלא יחשוב שה' השיב את חמתו בלא אמצעות זכות אשר כפה מדת הדין, ויצא מזה שיחשוב משה כי ה' מתנהג בסדר זה, לכן הודיע ה' כי פנחס הוא שהיה סיבה להשיב חמה, והוא אומר השיב את חמתי, ולא מעצמה שבה", עכ"ל.

דבר זה הוא לימוד ומוסר השכל גדול שלא לסמוך על הניסים, כי אין סומכין על הנס', ואף שבאמת יש רחמי שמים, הרחמים מוכנים במקומם, אבל אין סומכים עליהם כי מעצמים אינם באים, רק על ידי שמבקשים בתפילה או שפועלים ע"י תשובה ותיקון המעשים, ובהוספת מעשים טובים.

ועל דרך זה רגיל אני להתפלל תמיד במוצאי יום כיפור קודם נעילה, 'דבוננו של עולם אין אנו יודעים אם התפללנו וביקשנו מספיק, ובגמרא (ברכות ז ע"א) איתא "מנחן שהקב"ה מתפלל, שנאמר (ישע' נ, ז) בבית תפלתו, מבקשים ממך שאתה תתפלל ותבקש בעד הנשאר... כי גם על זה צריכים אנו לבקש ולהתפלל.

כי באמת מה שהקב"ה מתפלל כביכול עבורינו, הוא רק אחרי שאנו התפללנו קצת, ואז משלים הקב"ה את התפילות הנצרכות להשיג הישועה. [מרשימות הרה"ר אלימלך בנט הי"ו]

שיעור חורש"י ואוהחה"ק ליל שישי פר' פנחס משת"ה

רחמנא ליבא בעי

עולת תמיד העשויה בהר סיני לריח ניחוח (כה, ו). י"ל על דרך רמז כי תיבת לב מלא הוא למ"ד ב"ית, ואותיות המילוי שהם הפנימיות הם אותיות 'תמיד'. וזהו שאמר הכתוב (תהלים טז, ח) "שויתי ה' לנגדי תמיד", ר"ל בפנימיות הלב.

וזהו ג"כ רמז הכתוב, עולת 'תמיד' העשויה בהר סיני לריח ניחוח, כי רחמנא לבא בעי. (זוה"ק ח"ב קסב: ח"ג רפא:).

ימי הגלות מתמעטין והולכין

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (כט, לה). פירש"י ממדרש רבי תנחומא (פינחס ז), 'למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות, למחר מאכילו דגים, למחר מאכילו בשר בהמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק, פוחת והולך כפרי החג'.

נראה לבאר בהקדם מה דאיתא במס' סוכה (נה ע"ב) אמר רבי אלעזר הני שבעים פרים בחג כנגד מי, כנגד שבעים אומות. ובעזה"י אפשר לומר טעם הקרבת שבעים פרים בשביל אומות העולם, כי בחג הסוכות מתפללים על אחינו בני ישראל הנפוצים בין האומות, שיצליחו שם, לכן ציותה התורה לישב בדירת ארעי, כדי שניתן אל לבינו שכל זה הוא זמני, כי יהודי צריך שידור בארץ ישראל. וזהו שאמר הכתוב (ויקרא כג מב) "כל האזרח בישראל", החפץ להמשיך אזרחותו בארץ הקודש, ישב בסוכות, וישים עיונו בסוכה שהיא דירת עראי, ויבין שהתפילות על יהודי התפוצות והגלות אינם לקביעות, אלא זמניים וארעים, כי כך הם חיי היהודים בגלות, והבן.

וזהו רמז פרי החג שהולכים ומתמעטים, סימן על הגלות, שזמן הגלות בין אומות העולם הולך ומתמעט וכלה, ולבסוף יהיה קץ וסוף לכל צרותינו ולהגלות.

ואולי זהו כוונת רש"י 'למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות וכ' פוחת והולך כפרי החג', הרמז, כי התמעטות פרי החג באה להורות שאיננו קבועים בגלות בין האומות, אלא כמו 'אכסנאי', שאינו אלא בדירת עראי, וימינו בגלות הולכים ומתמעטים.

ובדרך זה אפשר לבאר מה שנאמר והקשו במדרש (במדב"ר כא, כד) מה זה תהיה 'לכם', אמנם בהאמור מובן, שזה חג של ישראל בארץ ישראל, ארצו של הקב"ה, פלטין של מלך, שאנו יושבין בהדי מלכא ית"ש (זוה"ק ח"ג לב), וכמבואר במדרש (שם) שאומר הקב"ה אני ואתם נגלגל במה שנמצא.

מילי דאבא מס' סוכה

בנאות דשא עניני שבת

מילי דחסידותא

צפיה לגאולה (א)

אהבת חנם

'שבעה עשר בתמוז' בגימ' בקדושתו של אהרן. והרמז בזה יש לומר, כי הנה אהרן הכהן היה 'אוהב שלום ורודף שלום', ומטעם זה זכה הוא וגם זרעו אחריו להתקדש 'בקדושתו של אהרן' ולברך את עמו ישראל באהבה, 'ברכת כהנים'. וכיון שאמרו חז"ל שבעות שנאת חנם חרבה בית מקדשינו, הרי מבואר כי התיקון לכך הוא אהבת חנם, שזהו כחו של אהרן הכהן, ועי"ז נזכה לבנין הבית המקווה במהרה בימינו ויתהפך לנו יום 'שבעה עשר בתמוז' לששון ולשמחה. (מרשימות הרה"ח ר' דוב צבי שווארץ ז"ל)

כי מציון תצא תורה

שתבנה עירך במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך (אבות פ"ה מ"ט). אפשר לפרש הקשר בין שני הבקשות הללו הבאים כאחד, דאמרו חז"ל במדרש (בר"ה טז ד) 'אין תורה כתורת ארץ ישראל', ובוודאי שבירושלים עיר הקודש ובבית המקדש היא במדרגה נשגבה פי כמה וכמה, ולכן נצטוו להושיב סנהדרין בבית המקדש אצל המזבח (עי' רש"י שמות כא א), כי על ידי זה יזכו להשגות גדולות מאוד

בתורה ויוכלו לשפוט את העם כדת וכהלכה ולהוציא מתחת ידם דין אמת לאמיתו. במהרה בימינו' שעל ידי זה נזכה 'ותן חלקנו בתורתך', כי כאשר נעלה ונבוא לחצרות בית ה' בהיכל קדשו, יהיה לנו השגות גדולות יותר בתורה, דמקום המקדש מסוגל מאוד שתתן לנו כל חלקנו בתורתך כפי מה שיש בידינו להשיג.

אמונת אברהם, אבות

ימות המשיח

ימים על ימי מלך תוספי וגו' (תהלים סא ז). אפשר לפרש דקאי על מלך המשיח שיבא בב"א. והוא על פי אמרם ז"ל (ע"ז ט ע"א) ששת אלפים שנה הוי העולם, ב' אלפים תוהו, ב' אלפים תורה ב' אלפים ימות המשיח, בעונותינו יצאו מהן מה שיצאו מהן, ופירש"י, ובעונותינו שרבו יצאו מב' אלפים אחרונים מה שיצא ומשיח לא בא, עכ"ל. נמצא לפי"ז דכל יום ויום שעובר מב' אלפים אחרונים וכן דוד עדיין לא בא, הם על חשבון ימי מלכותו. וזה שאנו מבקשים 'ימים על ימי מלך המשיח תוספי', ושימיו לא יהיו פוחתים והולכים חלילה. [מרשימות הרה"ח אברהם אליהו כהן הי"ו]

מוסר אביך

עבודת ה' ועסק התורה בפנימיות הלב

...הענין של 'קנאה' הוא ענין פנימי, וזה מוסר ללמוד ממנו דרך לעבודת השם, ללמוד ממנו איך צריך ללמוד תורה בהתמדה ובחשק, והענין, שכל קנאה הוא התעוררות פנימית דווקא, שכן אם הקנאה חסרה את ההתעוררות הפנימית אין זו קנאה אמיתית ולא יתכן לקרא לה 'קנאת ה', אבל אם יש לה התעוררות מוקדמת מבפנים אז נכון לקרא לה 'קנאת ה', וכמו שכתוב כאן (כה, יא) אצל פנחס 'בקנאו את קנאתי בתוכם', 'בתוכם' דווקא, היינו שהיה לקנאה 'תוך', ולא כמו כלי חיצוני בלי פנימיות.

וכן גם בלימוד התורה צריך שיהיה לזה 'תוך', ללמוד עם פנימיות 'בקנאו את קנאתי בתוכם', וכשלו מדים עם אהבת התורה ודביקות בנותן התורה ב"ה, יש לזה תוך.

ואפשר לרמז שהנה תיבות אלו 'בקנאו את קנאתי' עולים כמספר הכתוב (במדבר לה, יא) 'ערי מקלט תהינה', והרמז בזה לענינו, כי ידוע שהתורה היא נקראת 'ערי מקלט' כמו שמצינו בגמרא (סוכה נב ע"ב) 'אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש', שהתורה היא בבחינת ערי מקלט מיצר הרע, וכן על דרך אמרם ז"ל (תנודב"ד פ"ו) 'אם ראית שהיסורין ממשמששין ובאין עליך, רון לחדרי תורה ומיד היסורין ברוחין ממך'.

ואולם כדי לזכות להגיע למדרגה זו שהתורה תהיה בבחינה של 'ערי מקלט', צריכים ללמוד את התורה עם תוך ופנימיות ולא רק בחיצוניות, ובנוסף לכך צריך שיהיה גם הערכה פנימית לתורה, לא רק שלומדים איזה דבר חכמה, רק להרגיש שעל ידי עסק התורה מושפע קדושה באדם, שהוא נהפך לאדם אחר. ורמז נאה לדבר, כי תיבות 'תנו כבוד לתורה' (מס' סופרים פ"ד ה"ה) הם ממש כמספר הנזכר של 'בקנאו את קנאתי בתוכם', כי על ידי שניגשים אל התורה 'בתוכם', מתוך הערכה וכבוד כלפי הפנימיות הצפון בה, אזי התורה אצלו בבחינת של 'ערי מקלט תהינה'...

מתוך שיח"ק רעווא דרעיון פר' פינחס תשמ"ה

דיוקנו של אבא

עובדות מהאיכותו בקודש של רבינו זי"ע

'לעלות לארץ הקודש נקיי כפיים וברי לבב'

להלן קטעים מתוך מכתביו של רבינו זי"ע, בטרם עלתו לתקוע יתידו בארה"ק בהם ניכרים גודל כיסופיו לעלות ולהסתופף בנחלת ה': "...אני הנדכה והנכאה, אובד ונידח לעת עתה בקצה השמים... ובטוחני שיקימיני מעפר, ומאשפות חוץ לארץ ירוממי... וכמה דמעות שפכתי כבר לפני הבורא יתברך שמו, שלא אהיה אני ובני ביתי ויוצאי חלצי, מגורשים חס ושולם מלהסתופף בנחלת הש"ת... לבי בוכה ומתחנן לפני מוחל עונות ומתנהג בחסידות, שיחונן אותנו לעלות לארץ הקודש נקיי כפיים וברי לבב".

'להתחמם בארון של ישראל'

עוד מלשון קדשו במכתב הנ"ל: "כלתה נפשי לחצרות הש"ת ולראות עין בעין אלפי אחינו בני ישראל יראים ושלמים עובדים יחד לקל אחד, כאיש אחד ובלב אחד ממש סמוך ונראה למקום השראת השכינה הקדושה, בהשתפכות הנפש בגעגועין וכיסופין... ואני איש פשוט ובתוך עמי אנכי יושב... הנני רוצה להתחמם בארון של ישראל..."

'שיתגדל כבוד שמים גם על דינו'

וזה לשון קדשו במכתב משנת תשכ"ט: "...געגעועינו וכיסופינו לעליה לארץ הקודש הולכים ומתגברים מידי יום ביומו, והנני סופר הימים והשבועות. והש"ת בעתה יחישנה לנו שיתגדל כבוד שמים ויתרבה גבול הקדושה גם על דינו, בחן בחסד וברחמים לאישוט"א... ועלה נעלה וירשנו אותה בעזרת ה' יתברך".

אכן יש ה' במקום הזה

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר התפארת מרדכי זי"ע, כי באחד השיחים סח לו רבינו זי"ע, איך שבפעם הראשונה בחייו שהיה בכותל המערבי, [ככל הנראה היה זה בשנת תשכ"ו לאחר הסתלקות אביו הק']... אחזתו התרגשות עזה בעת עמדו להתפלל שם תפילת שחרית, ועקב כך ארכה תפילתו שעות ארוכות, עד שכשסיים תפילתו שמע שמכריזין 'מנחה'.

והסביר פשר התרגשותו באותה שעה, כי בשעה שעמד להתפלל התבונן כי הנה עומד הוא להתפלל במקום אשר משם עולים כל תפילות ישראל בכל העולם, כדאיתא במשנה במס' ברכות "יכון ליבו כנגד בית קדשי הקדשים", וכן כתיב "והתפללו אליך דרך ארצם", ואח"כ כשהתחיל לומר "פרשת העקידה" התעוררו רעיוניו כי הנה כאן במקום הזה הוא "הר המוריה" אשר עקד אברהם אבינו ע"ה את יצחק בנו על גבי המזבח, ועי"ז אמרו במתינות והתרגשות גדולה מאד.

ואח"כ באמרו 'לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי וכו', נזכר מדברי התוס' בבבא בתרא (כא.) 'לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים', ועי"ז נתעורר שכאן הוא המקום שיכולים לשאוב מלוא חפניים 'יראת שמים'. ובכל פרשת הקרבנות התלהב מאד באמירתם מתוך מחשבה שהנה במקום הזה הקריבו בני אהרן הכהנים את הקרבנות לפני ה', וכן בהמשך התפילה בכל מקום שנזכר ציון וירושלים, אחזתו רגשי קודש ורשפי אש אהבת ה' וצפיה לגאולה.

תיקון העיקבתא דמשיחא

כשעלה פעם רבינו זי"ע על קברו של רבי יוחנן הסנדלר במירון, אמר בדרך צחות: "במקום זה צריך להפציר להינצל מחבלי משיח ולקרב ביאת משיחנו בב"א, שהרי רבי יוחנן היה סנדלר, ובכוחו לתקן לנו את העקביים, את ה'עיקבתא דמשיחא'". [מפי הר"ד דוד שרייבר הי"ו מירושלים]

זכאים דור השואה לראות בנחמת ציון

מרגלא היה בפומיה של רבינו זי"ע להתחנן: "אבינו שבשמים! זכאים הם אלו שסבלו בגופם את מוראות השואה, אלו שעל גבם חרשו חורשים, זכאים הם גם לחיות לראות - כשהם עדיין בחיים חיותם, בנחמה ובנקמה. מהר והחיש לגאלנו על ידי משיח צדקנו, בעגלא ובזמן קריב, בטרם ילך הדור ההוא ואיננו". [מפי הגה"צ ר' מרדכי פוטאש שליט"א, מח"ס ד"א של תפילה וש"ס].

קושי השעבוד השלים השנים

עוד המליץ רבינו זי"ע כלפי שמיא על מה שאמרו ז"ל (סנהדרין צח ע"א) "זכו אחישנה לא זכו בעתה", כי הנה אחרי שקפצה עלינו רוגזה של המלחמה הנוראה, מלחמה שבה אבדנו עשרה פעמים ששים רבוא נפשות מבני ישראל, גם הנשארים הרי הם בבחינת 'קפצה עליהם זקנה' והזדקנו בטרם עת, השנים לא היו שליון ושקטין, הם לא עברו כטבען וכתקונן, והם בבחינת של 'קושי השעבוד משלימותן', ולכן מכל מקום עומדים אנו כבר באחרית הימים, והגענו כבר גם לזמן של 'בעתה'. [מרשימות הרה"ח ר' אברהם אליהו כהן הי"ו]